

ҚАРОРИ МУШОВАРАИ ҒАЙРИНАВБАТИИ
ВАЗОРАТИ МАОРИФИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

аз «25». 11. 2011

№ 21/16

ш. Душанбе

Оид ба тасдиқи Низомнома дар бораи рисолаҳои таҳассусии хатм

Мушовараи Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон лоиҳаи
Низомнома дар бораи рисолаҳои таҳассусии хатмро муҳокима намуда,
қарор мекунад:

1. Низомнома дар бораи рисолаҳои таҳассусии хатм тасдиқ карда
шавад (Замима мегардад).

2. Ба ректорон (директорон)-и муассисаҳои таҳсилоти олии касбии
Ҷумҳурии Тоҷикистон супорида шавад, ки рисолаҳои таҳассусии хатми
донишҷӯёнро тибқи талаботи Низомномаи мазкур ба роҳ монанд.

3. Раёсати таҳсилоти олии касбӣ ва баъдидипломӣ (А.Расулов)
рафти амалӣ гардонидани Низомномаи мазкурро зери назорати ҷиддӣ
қарор диҳад.

4. Назорати иҷрои қарори мазкур ба зиммаи муовини аввали
Вазир Ф. Раҳимов гузошта шавад.

Раиси мушовара, Вазир

А.Раҳмонов

Бо қарори мушовараи Вазорати
маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз 25.11. 2011 №21/16
тасдиқ шудааст

Низомнома дар бораи рисолаҳои таҳассусии хатм

1. Муқаррароти умумӣ

1) Иҷрою ҳимояи рисолаҳои таҳассусии хатм марҳилаи хотимавии таҳсил ва намуди хатмии аттестатсияи чамъбастии хатмкунандагони муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ маҳсуб ёфта, таҳким бахшидану муназзам сохтан ва тавсаи донишҳои амалӣ дар соҳаи касби пешгирифти, рушди малакаҳои кори мустақилона ва истифодаи методҳои таҳқиқ, муайян намудани дараҷаи омодагии хатмкунандагон ба фаъолияти мустақилона дар соҳаи касби интихобкардашонро фаро мегирад.

2) Рисолаи таҳассусии хатм дар шаклҳои зерин мувофиқ ба дараҷаи дахлдори таҳсилоти олии касбӣ анҷом дода мешаванд:

-барои таҳассуси (дараҷаи) бакалавр дар шакли рисолаи бакалавр;

-барои таҳассуси «мутахассиси дипломдор» дар шакли рисолаи (лоихаи) дипломӣ;

-барои таҳассуси (дараҷаи) магистр дар шакли рисолаи магистр.

3) Талаботи умумӣ нисбат ба ҳаҷму мундариҷаи корҳои таҳассусии хатм тибқи стандартҳои давлатии таҳсилоти олии касбӣ ба роҳ монда мешавад ва он вобаста аз дараҷаи таҳсилот ва мӯҳлати таҳсил фарқ мекунад.

4) Масъулияти ҳамаи маълумот, ки дар рисолаи таҳассусии хатм оварда мешавад, бевосита муаллифи он бар дӯш дорад.

5) Рисолаи таҳассусии хатм ва тақризҳои ба онҳо додашуда ба мӯҳлати 5 сол дар кафедраҳои пешбар нигоҳ дошта мешаванд.

2. Талабот нисбат ба ташкили иҷрои рисолаҳои таҳассусии хатм

6) Мавзӯҳои рисолаҳои таҳассусии хатм аз тарафи кафедраи пешбар аз рӯи ихтисосҳои асосӣ тартиб дода шуда, бо қарори Шӯрои олимони факултет ва фармони ректор тасдиқ карда мешаванд.

Донишҷӯӣ ҳуқуқ дорад, ки мавзӯи худро бо назардошти муҳимияти масъала ва асоснок намудани мувофиқи матлаб будани таҳқиқи он пешниҳод намояд.

7) Мавзӯи рисолаи дипломӣ ва магистрӣ на камтар аз як сол то ҳимояи он тасдиқ карда мешавад. Мавзӯи рисолаи бакалавриат на дертар аз ним сол то аз аттестатсияи чамъбастии давлатӣ гузаштани хатмкунанда тасдиқ карда мешавад.

8) Барои тайёр намудани рисолаи таҳассусии хатм ба донишҷӯ роҳбари илмӣ ва дар сурати зарурат мушовир таъин карда мешавад.

9) Роҳбарони илмии рисолаҳои таҳассусии хатм аз ҷумла профессорон, дотсентон, саромӯзгорон, кормандони илмӣ ва ассистентон таъин карда мешавад. Роҳбарони илмии рисолаи таҳассусии хатми бакалаврҳо ва мутахассисони дипломдор имкондоранд, ки устодони дигар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, инчунин кормандони таҷрибадоре, ки мутахассиси бахши таҳсилот маҳсуб ёфта, на камтар аз 5 сол собиқаи корӣ ва ё дараҷаи илмӣ номзад ва ё доктори илмдоранд, таъин карда шаванд. Ба ҳар яке аз онҳо роҳбарии на бештар аз 5 рисолаи таҳассусии хатм (дар шакли таҳсилоти ғоибона на бештар аз 10 рисола) иҷозат дода мешавад.

10) Кафедраи пешбар назорати иҷрои рисолаи таҳассусии хатмро ба роҳ монда, дар сурати зарурат роҳбари илмиро иваз менамояд.

11) Роҳбари рисолаи таҳассусии хатм муваззаф аст:

-ба донишҷӯ барои таълифи рисола супориш диҳад (супориш мумкин аст, мувофиқи қарори кафедраи пешбардар шаклҳои шифохӣ ва ё хаттӣ дода шавад. Шакли хаттии супориши инфиродиро кафедраи пешбар ва ё факултет таҳия менамояд);

- дар ташкил ва иҷрои кор ёрӣ диҳад;

- машваратҳои мунтазам гузаронад;

-кори анҷомдодашударо санҷад ва тақриз нависад.

12) Баъди интихоби мавзӯи рисолаи таҳассусии хатм донишҷӯ ба унвони мудири кафедраи пешбар барои ба ӯ вобаста намудани мавзӯи таҳқиқот ва таъин намудани роҳбари илмӣ ариза дар шакле, ки муассисаи таъолимӣ тасдиқ намудааст, менависад.

Ариза дар маҷлиси кафедраи пешбар мавриди баррасӣ қарор гирифта, қарор дар бораи вобаста намудани мавзӯи рисолаи таҳассусии хатм ва таъин намудани роҳбари илмӣ ба Шӯрои олимони факултет пешниҳод карда мешавад. Дар асоси қарори Шӯрои олимони лоиҳаи фармони ректор дар бораи тасдиқи мавзӯҳо ва таъини роҳбарони илмӣ таҳия ва тасдиқ мегардад.

13) Ҳама гуна тағйирот дар мавзӯ ва роҳбарӣ намудан ба рисолаи таҳассусии хатм бо фармони ректор дар асоси қарори кафедраи пешбар ва пешниҳоди декани факултет сурат мегирад.

14) Ба рисолаҳои таҳассусии хатм тақриз навишта мешавад.

15) Хатмкунандае, ки дар мӯҳлати муқарраргардида рисолаи таҳассусии хатмро пешниҳод накардааст ё бо қарори кафедраи пешбар барои ҷимоя иҷозат нагирифтааст, бе сабаби узурнок ба ҷимоя ҳозир нашудааст ва ё дар ҷимоя баҳои «ғайриқаноатбахш» гирифтааст, аз аттестатсияи ҷамъбасти давлатӣ нагузашта маҳсуб мешавад ва тибқи Низномаи дар ин маврид қабулгардида аз он бояд дар мӯҳлати муқарраргардида ҷимоя намояд.

3. Талабот оид ба таҳияи рисолаҳои таҳассусии хатм

16) Рисолаи таҳассусии хатм дар шакли чопӣ дар як тарафи варақи сафеди формати А4 мутобиқи қоидаҳои таҳиясозии техникаи корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ, ки стандартҳои давлатӣ онҳоро муайян кардааст,

тартиб дода мешавад. Талаботи ҳатмӣ нисбат ба андозаи хошияҳо ва ҳуруф, фосилаи байни сатрҳо ва амсоли инҳо дар асоси муқаррароте, ки дар ин маврид қабул шудаанд, муайян карда мешавад.

17) Рисолаи таҳассусии ҳатм, ки барои ҳимоя пешниҳод мегардад, бояд дар шакли китоб муқовабандӣ шавад.

18) Матни рисола бо варақаи унвон оғоз меёбад. Дар саҳифаи дигар мундариҷаи рисола бо номгӯи бобҳо, фаслҳо, бахшҳо, замимаҳо бо нишон додани саҳифаҳо оварда мешавад. Мундариҷаи рисола бояд ҳамаи сарлавҳаҳое, ки дар рисола мавҷуданд, фаро гирад. Сарлавҳаҳо бояд дақиқан ба мундариҷаи қор мувофиқат кунанд ва мухтасару аниқ, пайдарҳаму дақиқ мантиқи дохилии рисоларо инъикос намоянд.

19) Ҳамаи варақҳои рисола, аз муқаддима шурӯъ намуда, рақамгузори карда мешавад. Рақамгузори саҳифаҳо бояд мувофиқи тартиби ададҳо сурат гирад. Феҳристи адабиёт бояд истифода шуда, замимаҳо аз рӯи тартиби ададҳо оварда шавад.

20) Ҳар як бахш дар матн аз ҳамдигар ҷудо навишта мешавад. Рақми бахш (боб)-и дахлдор ва ё зербахш (фасл) дар оғози сарлавҳа гузошта мешавад.

21) Дар рисола мумкин аст ҷадвалҳо ва расмҳои гуногун ҳам мавҷуд бошад. Миқдори чунин воситаҳои тасвир дар матн аз мундариҷаи он вобаста аст ва бояд ба андозае бошад, ки барои баёни возеҳу мухтасари мазмуни матн кифоят кунад. Ҷадвалу расмҳо баъд аз ишора ба онҳо дар матн оварда мешавад ва ҳар кадоме аз онҳо бояд рақам ва навиштаҳо дошта бошад. Рақамгузори ҷадвалу расмҳо аз рӯи тартиби ададҳо дар тамоми матни рисола сурат мегирад.

21) Маълумоти бо рақамҳо ифодаёфтае, ки дар матни рисола истифода шудааст, ба шакли ҷадвал тартиб додани он тавсия карда мешавад.

22) Манбаи иқтибосҳо дар поварақ оварда мешавад ва ё баъди иқтибос бо рақамҳо манбаи он ишора карда мешавад. Ишороти манбаи иқтибос на танҳо дар сурати бевосита дар даруни ноҳунук айнан овардани матни ҳуҷҷат ва ё гуфтаи касе, балки дар мавриди овардани далелҳо, маълумоти рақамӣ ва маълумоти дигаре, ки дар шакли нутқи мазмунан нақлшуда аз ҷониби муаллифи рисола оварда мешавад, зарур мебошад.

23) Рӯйхати адабиёт ва сабти библиографӣ тибқи тартиботи қабулгардида тартиб дода мешавад:

24) Замимаҳо ҳамчун идомаи қор тартиб дода шаванд ҳам, аммо ба ҳаҷми асосии он дохил намешаванд.

4. Тартиби барои ҳимоя пешниҳод намудани рисолаи таҳассусии ҳатм

25) Барои ҳимоя дар ҷаласаи комиссияи давлатии аттестатсионӣ рисолаҳои таҳассусии ҳатме пешниҳод мешаванд, ки иҷозатномаи кафедраи пешбарро дошта бошанд.

26) Кафедраи пешбар дар асоси ҳулосаи роҳбари илмӣ, инчунин дар сурати гузаронидани ҳимояи қаблӣ ва ба эътибор гирифтани

натичаҳои он қарори барои ба ҳимоя иҷозат додани рисоларо қабул мекунад. Зарурат ва мӯҳлати гузаронидани ҳимояи қаблии онро кафедраи пешбар муайян мекунад.

27) Қарори ба ҳимоя иҷозат додани рисоларо бо қайди санаи қабули қарор дар шакли сабти маълумоти марбута дар дафтарчаи имтиҳонии донишҷӯӣ бо имзои роҳбари илмӣ ва мудирӣ кафедра, инчунин дар шакли сабт дар варақаи унвони рисола бо имзои мудирӣ кафедраи пешбар қабул карда мешавад.

28) Агар роҳбари илмӣ ва ё муқарризи ҳимояи рисоларо ғайри имкон мешуморад, онгоҳ баррасии ин масъала бо иштироки донишҷӯӣ ва роҳбари илмӣ ба маҷлиси кафедра пешниҳод карда мешавад, ки дар он қарори қатъӣ оид ба иҷозати ҳимоя қабул карда мешавад. Суратчаласаи маҷлиси кафедра барои тасдиқ ба декани факултет пешниҳод карда мешавад.

29) Рисола дар шакли лозима тартиб дода шуда, дар мӯҳлати муқарраргардида ба кафедраи пешбар пешниҳод карда мешавад, то ба раис ва аъзои комиссияи аттестатсионии ҷамъбасти имкон дода шавад, ки то санаи ҳимоя бо мундариҷаи рисола шинос шаванд.

30) Агар рисола ба тақризи зарурат дошта бошад, онгоҳ дар маҷлиси кафедраи пешбар ҳаёти муқарризон тасдиқ карда мешавад. Тақризи рисола ба рисола муаллимоне, ки дар таҳияи он ширкат надоштанд ва ё мутахассисони беруна менависанд. Дар сурате ки рисола дар доираи фанҳои мухталиф таълиф шудааст, онгоҳ таъин намудани ду нафар муқарризи дар ҳаҷми соатҳои барои тақризи рисола пешбинишуда тавсия мешавад.

31) Вазифаи муқарризи аз шиносоии ҳамаҷониба бо мӯҳтавои рисола ва навиштани тақризи интиқодии асоснок иборат аст, ки дар он бояд матолиби зерин дарҷ гардад:

- мувофиқати рисола ба мавзӯи интиқобшуда;

- муҳимияти он;

- дараҷаи асоснокии хулосаҳои илмӣ, тавсияҳо, дурустию навоарӣ ва аҳамияти илмию амалии онҳо;

- саводи умумӣ, сифати навиштани матнҳо ва тартиб додани ҷадвалҳо, мутобиқати онҳо ба стандартҳои амалкунанда;

- муваффақиятҳо ва камбудихои рисола.

Дар қисмати хулосаи тақризи андешаҳои муқарризи доир ба мутобиқати рисола ба талаботи стандартҳои давлатии таҳсилот, тавсияи он барои ҳимоя, баҳои умумии он ва ба хатмкунанда додани таҳассуси мувофиқ баён карда мешавад. Дар тақризи насабу ном ва номи падари муқарризи, унвони илмӣ ва дараҷаи илмӣ, ҷои кор, вазифа ва имзои ӯ пурра дарҷ мегардад.

32) Тақризи ба кафедраи пешбар на дертар аз як ҳафта то санаи ҳимоя пешниҳод карда мешавад. Донишҷӯӣ ҳақ дорад бо тақризи то санаи ҳимояи рисола шинос шаванд.

5. Ҳимояи рисолаҳои таҳассусии хатм

33) Ҳимояи рисолаҳои таҳассусии хатм дар ҷаласаи кушоди комиссияи аттестатсияи давлатӣ бо иштироки на камтар аз 2\3% ҳайати комиссияи мазкур сурат мегирад, ки дар он маърузаи мухтасари муаллиф, тақризи роҳбари илмӣ ва муқарриз шунида мешавад.

34) Донишҷӯ тақрибан дар муддати 10-15 дақиқа маъруза мекунад, ки дар он ба таври фишурда муҳимияти мавзӯи таҳқиқотро асоснок намуда, мундариҷаи асосии он, натиҷаҳои таҳқиқот ва хулосаҳои баён менамояд ва аҳамияти амалии таҳқиқотро нишон медиҳад.

35) Баъди хатми маъруза саволу ҷавоб сурат гирифта, музокираи муқарриз шунида мешавад. Сипас, сухан ба донишҷӯӣ барои ҷавоб ба эродҳои муқарриз дода мешавад. Пас аз он тақризи роҳбари илмӣ шунида мешавад. Ташкили баҳс ҳам имкон дорад.

36) Тақризи роҳбари илмӣ бояд баҳои аз ҷиҳати назариявӣ омода будани муаллифи рисола, ташаббускорӣ ва мустақилияти ӯ дар мавриди ҳалли масъалаҳои таҳқиқот, қобилияти қор қардан бо адабиёти илмӣ ва маводи дигари илмӣ, қобилияти возеҳ ва аниқ баён намудани фикр, инчунин арзёбии дараҷаи мутобиқати таълифи рисола ба меъёрҳои қоидаҳои муқарраргардидаро фаро гирад.

37) Барои ҳимояи рисолаи таҳассусии хатми бакалавр то 20 дақиқа, мутахассис то 30 дақиқа ва магистр то 45 дақиқа вақт муқаррар мегардад.

38) Натиҷаи ҳимояи рисола дар ҷаласаи пӯшидаи комиссия баъди хотимаи ҳимоя мавриди баррасӣ қарор гирифта, бо раъйдихии оддӣ, бо бештари овозҳои аъзои комиссияе, ки дар ҷаласа иштирок доштанд, арзёбӣ мешавад.

39) Баҳои қатъӣ ба рисола дар асоси тақризи роҳбари илмӣ, тақризи муқарризон ва баромади муаллифи рисола гузошта мешавад. Ҳангоми баҳогузорӣ ба рисола мумкин аст, мақолаҳои нашршуда, гувоҳномаи муаллифӣ, тақризи қор қардонии соҳибтаҷрибаи соҳаи таҳсилот ва муассисаҳои илмӣ ба мавзӯи таҳқиқот алоқаманд ба эътибор гирифта мешавад.

40) Меъёрҳои арзёбии рисола дар кафедраи пешбар таҳия гардида, бо қарори Шӯрои олимони факултет тасдиқ мешавад.

Меъёрҳои умумии арзёбии рисола аз инҳо иборат аст:

- асоснокии муҳимияти мавзӯи таҳқиқот, мувофиқати мундариҷа ба мавзӯ, таҳлили пурраи мавзӯ;

- дақиқ будани сохтор ва мантиқи баёни матлаб, асоснокии методологии таҳқиқот;

- ҳаҷм ва таҳлили адабиёти илмӣ алоқаманд ба мавзӯи таҳқиқот;

- донишҷӯи услуби илмӣ ва босаводана баён намудани фикрҳо;

- мувофиқати шакли рисола ба талаботе, ки нисбат ба таълифи рисола муқаррар гардидаанд;

- дараҷаи мулоҳизаи масъалаҳои назариявӣ ва ҷамъбасти маводи ҷамъшуда, асоснокӣ ва аниқии тасвияи хулосаҳои ҷамъбасткунӣ;

- мундариҷаи тақризи роҳбари илмӣ ва муқарриз;

- сифати маърузаи шифоҳӣ дар ҷаласаи Ҳимоя;
- амиқӣ ва дақиқии ҷавобҳо ба саволҳо, эродҳо ва тавсияҳои дар вақти Ҳимоя баёнгардида.

41) Натиҷаи Ҳимояи рисола бо баҳоҳои «аъло», «хуб», «қаноатбахш», «ғайри қаноатбахш» арзёбӣ мегардад ва дар ҳуди ҳамон рӯз, баъди аз рӯи тартиби муқарраршуда таҳия намудани суратҷаласаи маҷлиси комиссияи аттестатсияи давлатӣ эълон мегардад.

42) Баҳои рисола дар дафтарчаи имтиҳонӣ ва суратҷаласаи комиссия сабт мегардад.

43) Дар асоси натиҷаи Ҳимояи рисола оид ба донишҷӯӣ додани таҳассус аз рӯи ихтисос (равия) ва супоридани дипломи таҳсилоти олии касбӣ қарор қабул карда мешавад.

44) Шикоятҳои апеллятсионӣ доир ба натиҷаи Ҳимояи рисола мавриди баррасӣ қарор дода намешавад.

45) Ба донишҷӯе, ки дар Ҳимояи рисола баҳои «ғайриқаноатбахш» гирифтааст, маълумотномаи академии намунаи муқараргардида дода мешавад.

6. Рисолаи таҳассусии хатми бакалавр

46) Рисолаи таҳассусии хатми бакалавр (қори илмии бакалавр) бояд як таҳқиқоти мустақилона ва аз лиҳози мантиқӣ анҷоми таҳқиқоти назариявӣ тачрибавӣ бошад, ки бо ҳалли назариявии масъалаҳо ва таҳқиқоти тачрибавӣ ва ё бо ҳалли масъалаҳои дорои хусусиятҳои амалӣ алоқаманд мебошад, ки масоли музкур чун қоида, як баҳши корҳои илмӣ таҳқиқотии кафедраи пешбар махсуб меёбад.

47) Рисолаи таҳассусии хатми бакалавр имкон дорад, ки дар асоси ҷамъбасти лоиҳаҳо ва корҳои курсии пештар анҷомдодаи хатмкунанда таҳия шавад ва дорои хусусияти таҳлилии (реферативӣ) ҷамъбасти бошад ва дар шакли матн бо замимаҳои марбута таълиф гардад. Ба ҳайси рисолаи таҳассусии хатми бакалавр, инчунин метавон мақолаҳои пештар нашршуда ва маърузаҳои илмӣ хатмкунандаро қабул кард.

48) Рисолаи таҳассусии хатми бакалавр бояд ҷавобгӯи принципҳои мантиқнокӣ, дақиқӣ, дурустии баёни маводи мавҷуда, сохтори ягона, ҳулосаҳои мустақилона ва тавсияҳо бошад.

49) Рисолаи таҳассусии хатми бакалавр дар заминаи донишҳои назариявӣ ва малакаҳои амалие, ки донишҷӯӣ дар давоми 4 соли таҳсил касб кардааст, таълиф меёбад.

50) Рисолаи таҳассусии хатми бакалавр дар соли чоруми таҳсил таълиф мешавад. Сарфи вақт барои таълифи он дар нақшаи таълимӣ дар ҳаҷми на камтар аз 4 ҳафта муайян мегардад.

51) Мавзӯҳои рисола дар кафедраи пешбар тартиб ва бо фармони ректор тасдиқ карда мешавад. Мавзӯҳои рисолаҳои бакалавр бояд аз рӯи мазмун ба барномаҳои магистрие, ки дар муассисаи таълимӣ аз рӯи ҳамон равия таълим дода мешавад, наздик бошад.

52) Мундариҷаи рисола бояд ба талаботи стандартҳои давлатии таҳсилоти олии касбӣ, ки барои омодаسازی касбии донишҷӯён пешбинӣ шудаанд, ҷавобгӯӣ бошад ва матолиби зеринро фаро гирад:

-асоснокии интихоби предмети таҳқиқот ва гузориши вазифаҳои таҳқиқотӣ, ки дар асоси таҳлили адабиёти илмӣ иҷро шудаанд;

-бахшҳои назариявӣ ва ё таҷрибавӣ бо нишон додани метод ва воситаҳои таҳқиқот;

-таҳлили натиҷаҳои бадастомада;

-хулоса ва тавсияҳо;

-рӯйхати адабиёти истифодашуда.

52) Ҳаҷми тавсияшудаи рисолаи таҳассусии хатми бакалавр аз 30 то 40 саҳифаро бидуни теъдоди замимаҳо ташкил медиҳад.

7.Рисолаи таҳассуси мутахассиси соҳибдиплом

53) Рисолаи таҳассусии хатми мутахассиси соҳибдиплом (кори дипломӣ, лоҳаи дипломӣ) барои муайян намудани қобилияти таҳқиқотии хатмкунанда, амиқии донишҳои дар бахши илмӣ интихобкардааш, ки ба соҳаи касбаш алоқаманд аст, инчунин муайян намудани малакаи корҳои методӣ таҷрибавӣ ӯ пешбинӣ гардидааст. Мундариҷаи рисолаҳои дипломӣ бояд ба мундариҷаи фанҳои умумикасбӣ ва ё тайёрии касбии тибқи стандартҳои давлатии таҳсилоти олии касбӣ мувофиқат намояд. Рисолаҳо (лоихаҳо)-и дипломӣ имкон доранд, ки доир ба фанҳои зерин таълиф гарданд:

-доир ба фанҳои назариявӣ, ки аз ҷумлаи фанҳои силсилаи омодаسازی касбӣ махсуб меёбанд;

-доир ба фанҳои педагогӣ раваншиносӣ;

-доир ба назария ва методикаи таълими фан.

54) Таҳқиқоти анҷоёфта, мумкин аст, пурра ба мавзӯҳои назариявӣ тааллуқ дошта бошад ва ё ба ҳалли масъалаҳои амалӣ, ки ба намуди фаъолияти касбии хатмкунанда иртибот дорад, бахшида шавад. Мундариҷаи рисолаҳо (лоихаҳо)-и дипломӣ бояд проблемаҳои мубрами рушди таҳсилоту илмро дар марҳилаи ҳозира инъикос намояд.

55) Мавзӯи рисола (лоиха)-и дипломӣ рағбати илмӣ-таҳқиқотии хатмкунандаро инъикос менамояд ва набояд барои тағйир додани мундариҷа ва талаботи имтиҳони ҷамъбасти давлатӣ асос шавад.

56) Хатмкунандагоне, ки аз рӯи барномаи таҳсилот бо ихтисоси иловагӣ таҳсил менамоянд, рисола (лоиха)-и дипломиро доир ба фанҳои ихтисосӣ асосӣ таълиф менамоянд. Ба таври истисно, таҳқиқи мавзӯҳои, ки дар доираи ихтисосӣ асосӣ ва ихтисоси иловагӣ қарор доранд, имконпазир аст.

57) Мӯҳлати таълифи рисола (лоиха)-и дипломи мувофиқи талаботи стандартҳои давлатии таҳсилоти олии касбӣ доир ба ихтисосҳои марбута муайян карда мешавад.

58) Рисола (лоиха)-и дипломӣ бояд дар худ бахшҳои сохтори зеринро фаро гирад: муқаддима, ҳадди ақал ду боб, хулоса, рӯйхати адабиёти истифодашуда, замимаҳо (дар сурати зарурат).

Сохтори рисолаи тахассусии хатми мутахассиси соҳибдиплом имкон дорад, ки вобаста аз равия ва хусусияти мундариҷаи он фарк кунад.

Дар муқаддима дар бораи асоснокии мавзӯи таҳқиқот, муҳимият ва аҳамияти амалии он, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот, муайян намудани мафҳумҳои асосӣ ва методҳои таҳқиқот маълумот оварда мешавад.

Бобҳои рисола таҳлили таърихи омӯзиши масъала ва ҳолати ҳозираи он, таҳлили адабиёти илмии алоқаманд ба проблемаи мавриди таҳқиқ, нишон додани андешаҳои мухталифи таҳқиқотчиён ва асоснокии мавқеи муаллифи таҳқиқот, таҳлил ва таснифоти маводи ҷолибро дар заминаи методикаи таҳқиқи муаллиф фаро мегиранд.

Дар рисолаҳо (лоихаҳо)-и дипломие, ки хусусияти таҷрибавию методӣ ва ё тамоюли амалӣ доранд, овардани бобе, ки дар он ҷараён ва натиҷаҳои таҷрибаи гузаронидашуда инъикос ёфта, хулосаҳо ва тавсияҳо баён гардидаанд, хатмӣ мебошад.

Дар баҳши хулосаи рисола (лоиха)-и дипломӣ дурнамои таҳқиқи манбаъдаи мавзӯъ зикр карда мешавад.

59) Ҳаҷми тавсияшудаи рисолаи тахассусии хатми мутахассис 60-75 саҳифаро, бидуни замимаҳо ташкил медиҳад.

8. Рисолаи тахассусии хатми магистр

60) Рисолаи тахассусии хатми магистр диссертатсияи магистерӣ маҳсуб меёбад ва дар шакли як таҳқиқоти мустақилонаи илмие зоҳир мегардад, ки доир ба ягон мавзӯи барои ҳамон равияи илм муҳим анҷом ёфтааст.

61) Натиҷаҳои асосии илмие, ки муаллифи рисолаи магистрӣ ба даст овардааст, бояд ҳатман тавассути интишор намудан дар нашрияҳои илмӣ, дар шакли маърузаҳо дар конференсияҳои илмӣ, симпозиумҳо, семинарҳо мавриди санҷиш қарор дода шавад.

62) Барои омода намудани рисолаи магистрӣ, мурағабсозии техникаи он ва ҳимояи расмӣ он дар маҷлиси комиссияи аттестатсияи давлатӣ дар нақшаи таълимӣ, дар мавсими хотимавии таҳсил на камтар аз 12 ҳафтаи вақти таълимӣ пешбинӣ гардидааст.

Рисолаи магистрӣ шомили бахшҳои зерин мебошад:

- варақи унвон;
- маълумотнома
- мундариҷа;
- муқаддима;
- қисмати асосӣ;
- хулоса;
- рӯйхати сарчашмаҳо ва адабиёти истифодашуда;
- замимаҳо.

Матни маълумотнома ҳаҷман на бештар аз як саҳифа буда, мақсаду методҳои таҳқиқот, натиҷаҳои бадастомада ва навоарии онҳо, аҳамияти амалӣ ва маълумот дар бораи санҷиши рисолаи магистро инъикос менамояд.

Дар муқаддимаи рисола интихоби мавзӯ, навоварии он, аҳамияти илмию амалии рисола асоснок карда мешаванд. Дар бораи методҳои истифодашуда маълумот дода, таҳлили интиқодии адабиёти илмӣ марбут ба мавзӯи мавриди таҳқиқ оварда мешавад, инчунин мақсаду вазифаҳои таҳқиқот аниқ карда мешаванд.

Мундариҷаи асосии таҳқиқот ва ё қисмати асосии рисолаҳо мақсаду вазифаҳои таҳқиқот муайян менамоянд ва ин қисмати рисола ба бобҳо ва фаслҳо ҷудо мешавад. Миқдори бобҳо аз хусусияти рисолаи магистр вобаста аст, аммо рисола бояд на камтар аз ду боб иборат бошад. Дар байни бобҳои рисола бояд як робитаи дохилии маъноӣ мавҷуд бошад ва мӯҳтавои ҳар як боб бояд возеҳ ва мантқан пай дар ҳам баён гардад. Ҳар як боб бо хулосаи мухтасар хотима меёбад. Сарлавҳаҳои бобҳо бояд хеле мухтасару возеҳ бошанд ва мундариҷаи асосиро аниқ инъикос намояд ва набояд номи рисолаҳо такрор кунанд.

Хулосаи рисола бояд ба он мақсаду вазифаҳои таҳқиқоте, ки дар муқаддима зикр ёфтаанд, робитаи мустақим дошта бошад. Дар ин қисмати рисола хулосаҳо ва ҷамъбасти андешаҳо, ки аз тамоми матни рисола бармеоянд, оварда мешаванд, инчунин тавсияҳо, пешниҳод ва роҳҳои таҳқиқоти минбаъдаи мавзӯи нишон дода мешавад.

63) Ҳаҷми рисолаи магистро хусусияти фан, мақсаду методҳои таҳқиқот муайян менамоянд, аммо ҳаҷми он, бидуни замимаҳо набояд аз 100 саҳифа зиёд бошад.

64) Ҳимояи рисолаи магистр расман дар ҷаласаи кушодаи комиссияи аттестатсияи давлатӣ сурат мегирад. Ба комиссияи рисолаи магистр, тақризи роҳбари илмӣ, тақризи дигар, маълумотномаи декан чиҳати аз ҷониби донишҷӯи иҷрогаридани нақшаи таълимӣ ва баҳоҳои гирифтаи ӯ ҳангоми таҳсил дар магистратура пешниҳод карда мешавад.

65) Рисолаи магистр баъд аз ҳимоя дар муассисаи таҳсилоти олии маҳфуз менамояд ва муаллиф ҳақ дорад, ки аз он нусхабардорӣ кунад.

66) Агар рисолаи магистр сазовори баҳои «ғайри қаноатбахш» доништа шавад, унвонҷӯи дараҷаи магистр дар мавсими дигари фаъолияти комиссия тибқи Низомномаи дар ин маврид қабулгардида дар муддати панҷ сол, аммо на бештар аз як дафъа ба ҳимояи такрорӣ роҳ дода мешавад. Дар ин сурат комиссия муайян мекунад, ки унвонҷӯи дараҷаи магистр барои ҳимояи такрорӣ рисолаи аз рӯи мавзӯи пештара такмилдодаи худро пешниҳод намояд ва ё бояд дар мавзӯи наво, ки кафедраи пешбар муайян кардааст, рисолаи хатмро таълиф намояд. Дар сурати дар ҳимояи такрорӣ гирифтани баҳои «ғайри қаноатбахш» унвонҷӯи дараҷаи магистр аз ҳуқуқи дарёфти дипломи магистр маҳрум мешавад. Ба ӯ аз рӯи тартиби муқарраршуда ҳуҷҷатҳои супорида мешаванд, ки барои ҷунин ҳолатҳо пешбинӣ гардидаанд.